

Nota informativă la proiectul Hotărârii CA privind aprobarea Raportului privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare de către entitatea de echilibrare SRL "Moldovatrangaz"

În conformitate cu pct. 599 din Codul rețelelor, în absența unui nivel suficient de lichiditate al pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt, OST (Entitatea de echilibrare) poate solicita, cu acordul ANRE punerea în aplicare măsurile provizorii prevăzute de Codul rețelelor aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 420/2019 (Codul Rețelelor). Potrivit pct. 606 din Codul rețelelor, Agenția adoptă și publică o Hotărâre motivată în termen de **6 luni** de la primirea raportului complet. Această hotărâre se notifică fără întârziere Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și Secretariatului Comunității Energetice.

Agenția a transpus în Codul rețelelor prevederile Regulamentului (UE) Nr.312/2014 de stabilire a unui cod de rețea privind echilibrarea rețelelor de transport de gaz, termenul de implementare **12.12.2025** (5 ani). Până la implementarea deplină a normelor ce țin de echilibrarea, OST are dreptul să solicite Agenției aplicarea măsurilor provizorii prevăzute în Titlul VI, Capitolul X din Cod prin înaintarea unui **Raport** spre aprobare. Conținutul raportului, procedura de aprobare și consultare a acestuia este prevăzută în pct. 599-607 din Cod.

La data de 16.09.2022, operatorul sistemului de transport al gazelor naturale SRL "Moldovatrangaz", a prezentat la ANRE pentru aprobare *Raportul privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare*, în conformitate cu prevederile Codului rețelelor de gaze naturale. Anterior, prin Hotărârea ANRE nr. 214/2021, SRL „Moldovatrangaz” a fost desemnat în calitate de Entitate de echilibrare a Republicii Moldova fiind responsabilă de implementarea normelor cu privire la echilibrarea prevăzute de Codul rețelelor și de Regulile pieței gazelor naturale aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 534/2019 (Regulile pieței).

Descrierea stadiului de dezvoltare a pieței

Piața angro de gaze naturale din Republica Moldova se caracterizează prin lipsă de lichiditate. Conform *Raportului ECRB privind monitorizarea pieței angro de gaze naturale din țările Părți contractante ale Comunității Energetice, 2021 - nivelul de concentrare a pieței* (Herfindahl- Hirschmann Index) *calculat pentru Moldova în anul 2020, a constituit 10,000*. Lichiditatea pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt se situează la un nivel insuficient promovării concurenței, în conformitate cu principiile generale stabilite de Codul rețelelor.

Deși, în Registrul de licențiere al ANRE la situația din 01.09.2022, sunt înregistrați 25 de titulari de licențe pentru furnizarea gazelor naturale, majoritatea nu sunt activi, iar cererea de gaze la nivel național este acoperită în proporție de peste 90% de un singur furnizor. În conformitate cu Hotărârea ANRE nr. 408/2011, piața gazelor naturale din Republica Moldova a fost stabilită ca *necompetitivă*.

Piața de gaze naturale cu amănuntul este puternic reglementată fiind *impuse obligații de serviciu public* de furnizare a gazelor naturale la prețuri reglementate pentru 11 titulari de licență pentru furnizarea gazelor naturale pentru o perioadă de 7 ani. La fel, prin Hotărârea ANRE nr. 444/2021, ANRE a impus companiei SA „Moldovagaz”, obligația de serviciu public de furnizare de ultimă opțiune a gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, pentru o perioadă de 3 ani.

În situația în care condițiile de piață nu permit aplicarea prevederilor Codului rețelelor, SRL „Moldovatrangaz” a întocmit și prezentat la ANRE spre aprobare un Raport în care se descrie stadiul de dezvoltare și a lichidității pieței angro a gazelor naturale la momentul întocmirii raportului, măsurile provizorii propuse cât și o descriere a măsurilor care vor fi luate în scopul eliminării acestora în scopul atingerii obiectivelor finale în domeniul echilibrării prevăzute de Cod.

Potrivit raportului, lichiditatea pieței angro a gazelor naturale se caracterizată de numărul redus al utilizatorilor de sistem în calitate de potențiali participanți la piața de gaze naturale, creșterea fără precedent a prețurilor de achiziție a gazelor naturale pe piețele angro internaționale, lipsa integrării pieței naționale de gaze naturale în piețele regionale, procurarea gazelor naturale prin intermediul contractelor pe termen lung (în anul 2021, contractul dintre SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom” a fost prelungit pentru o perioadă de 5 ani).

De menționat, că prin Hotărârea Guvernului nr. 589/2022 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu gaze naturale în situație de urgență s-a impus S.A. „Energoacom” pentru un termen de 3 ani, obligația de serviciu public privind achiziționarea și/sau stocarea gazelor naturale precum și vânzarea acestora, în următoarele cazuri: 1) este sistată și/sau limitată livrarea pe piața gazelor naturale aferentă contractelor în derulare ale furnizorilor care au impus obligația de serviciu public în conformitate cu prevederile art.89 din Legea nr.108/2016;

2) este necesară aprovizionarea consumatorilor cu cantități de gaze naturale suplimentare celor stabilite în contractele în derulare încheiate de furnizorii de ultimă opțiune;

3) prețul gazelor naturale livrate de S.A. „Energoacom” este mai mic decât prețul gazelor naturale contractate de către furnizorii de ultimă opțiune.

Potrivit raportului, SRL “Moldovatransgaz” a propus următoarea listă de măsuri provizorii care vor permite implementarea unui mecanism provizoriu de echilibrare în corespundere cu prevederile Codului rețelelor: 1) *utilizarea serviciilor de echilibrare*; 2) *aplicarea toleranței*, 3) *plata provizorie pentru dezechilibru*.

A. Utilizarea serviciilor de echilibrare

Serviciile de echilibrare urmează a fi achiziționate într-un mod bazat pe piață, prin intermediul unei proceduri de licitație publică, transparentă și nediscriminatorie, în conformitate cu Regulile pieței gazelor naturale. Termenii și condițiile contractelor privind furnizarea serviciilor de echilibrare urmează a fi elaborate de SRL “Moldovatransgaz” și *coordonate* cu Agenția, fiind aplicabile tuturor furnizorilor serviciilor de echilibrare, în conformitate cu prevederile Regulilor pieței gazelor naturale.

B. Aplicarea toleranței

Nivelurile de toleranță zilnică urmează a fi determinate în conformitate cu pct. 157 din Regulile pieței gazelor naturale:

1) pentru consumatorii finali cu MPZ, 5% din cantitatea totală MPZ alocată pentru ziua gazieră;

2) pentru consumatorii finali MZ, 10% din cantitatea totală MZ alocată pentru ziua gazieră;

3) și, în cazul în care dezechilibrul zilnic este:

a) negativ (intrări < ieșiri diferența cu care cantitatea prognozată pentru consumatorii MNZ este mai mică decât valoarea alocată pentru consumatorii MNZ, pentru ziua gazieră.

b) pozitiv (intrări > ieșiri), diferența cu care cantitatea prognozată pentru consumatorii MNZ depășește valoarea alocată pentru consumatorii MNZ pentru ziua gazieră.

C. Plata provizorie pentru dezechilibru

Cantitatea de gaze naturale aferentă dezechilibrului zilnic, se va calcula cu formula:

$$Q_D = A(i) + T(C) - T(V) - A(e)$$

în care:

A(i) - cantitatea de gaze naturale alocată în punctele de intrare ale rețelei de transport la care US a rezervat capacitate;

A(e) - cantitatea de gaze naturale alocată în punctele de ieșire ale rețelei de transport la care US a rezervat capacitate;

T(C) - notificarea în PVT a unei tranzacții de cumpărare efectuate de US;

T(V) - notificarea în PVT a unei tranzacții de vânzare efectuate de US.

Până în a 14-a zi gazieră a lunii M+1, Entitatea de echilibrare va calcula, pentru fiecare PRE, cantitățile de dezechilibru zilnic cumulate pentru toate zilele gaziere din luna precedentă M (cantitatea lunară de echilibrare) și plata pentru dezechilibru zilnic cumulată pentru toate zilele gaziere din luna precedentă M (plata lunară netă pentru dezechilibru).

Plata pentru dezechilibru se bazează pe cantitatea finală de dezechilibru și prețul de referință.

În cazul în care plata lunară netă pentru dezechilibru a unei PRE este pozitivă, PRE emite o factură pentru plata lunară netă pentru dezechilibru către Entitatea de echilibrare, iar în cazul în care plata lunară netă pentru dezechilibru este negativă, Entitatea de echilibrare emite o factură pentru plata lunară netă pentru dezechilibru către PRE, în conformitate cu prevederile contractului de echilibrare.

În ceea ce privește armonizarea regimurilor de echilibrare apreciem că măsurile provizorii propuse de SRL “Moldovatrangaz” în absența unui grad adecvat de lichiditate a pieței angro de gaze naturale pe termen scurt, corespund într-o primă etapă, principiilor generale prevăzute de Codul rețelelor de gaze naturale.

La examinarea Raportului ANRE a luat în considerare dezvoltarea graduală a regimului de echilibrare, în vederea implementării integrale a obligațiilor stabilite în Codul rețelelor. Aceste etape sunt în conexiune cu schimbările de pe piața gazelor naturale în ce privește creșterea competitivității, integrarea pieței și a lichidității. La o etapă ulterioară, când OST va dispune de mai multă expertiză și instrumente precum: posibilitatea de prognozare a consumului nonzilnic în baza profilelor standardizate de consum, alocarea capacității și nominalizarea, instituirea unei platforme de echilibrare va fi posibilă revizuirea măsurilor aplicabile prin completarea cu alte măsuri permise de cod sau eliminare totală a măsurilor provizorii.

Termenul de aplicare a măsurilor provizorii

Raportul prevede punerea în aplicare a măsurilor provizorii în termen de cel mult 5 ani de la intrarea în vigoare a Codului rețelelor cu modificările ulterioare (12.12.2025). Conform pct. 606 din Cod, SRL “Moldovatrangaz” are obligația de a prezenta anual rapoarte de actualizare a acestuia.

Transparența

SRL “Moldovatrangaz” a elaborat Raportul privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare, justificarea aplicării acestora prin prisma descrierii stadiului de dezvoltare a pieței cât și pașii ulteriori pe care intenționează să-i întreprindă în scopul implementării Codului rețelelor, supunându-l consultărilor publice. Sinteza obiecțiilor se anexează.

Înainte de luarea deciziei motivate, Agenția a consultat proiectul Hotărârii cu autoritățile naționale de reglementare ale Părților Contractante a Comunității Energetice și statelor membre UE adiacente prin scrisoarea nr. 04-04/3496 din 20.10.2022.

Se propune CA al ANRE aprobarea Raportului privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare de către Entitatea de echilibrare SRL „Moldovatrangaz”.

Departamentul gaze naturale și energie termică